

Isä–poika-ryhmätoiminnan merkitys osallistujien arjessa

Juha Kansanaho

Opinnäytetyö

Syyskuu 2019

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Toimintaterapeutti (AMK), toimintaterapeutin tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Kansanaho, Juha	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Syyskuu 2019
	Sivumäärä 42	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Isä-poika-ryhmätoiminnan merkitys osallistujien arjessa		
Tutkinto-ohjelma Toimintaterapeutti (AMK)		
Työn ohjaaja(t) Mari Kantanen, Kristiina Juntunen		
Toimeksiantaja(t) Elämän Verran Aikaa Oy		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Elämän Verran Aikaa Oy:n järjestämille isä-poika-leireille osallistuneiden leiriläisten käsityksiä osallistumisen merkityksestä isien ja poikien välisiin suhteisiin. Opinnäytetyön avulla haluttiin selvittää, minkälaisia muutoksia isien ja poikien välisessä vapaa-ajanvietossa, ajankäytössä, vuorovaikutuksessa ja tunteiden ilmaissussa oli tapahtunut leirin jälkeen. Lisäksi haluttiin selvittää, minkälaiset muutokset mahdollistivat muutosten syntymisen tai estivät niitä, sekä selvittää, minkälainen merkitys oli sillä, että toiminta tapahtui luontoympäristössä.</p> <p>Syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana järjestettiin leiritoiminnan pilotointi sekä kolme muuta isä-poika-leiriä, joihin kuhunkin osallistui 3 isää ja 3 poikaa (n=24). Leirit olivat yhden yön mittaisia leirejä, joissa yövyttiin luontoympäristössä laavulla ilman sähköä tai vesijohtovettä. Leirien ohjelmaan kuului erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä.</p> <p>Aineisto kerättiin osallistujilta postikyselynä. Kysymysten aiheet liittyivät isien ja poikien välisiin suhteisiin, luontoavusteisuuteen sekä ryhmätoimintaan. Kyseessä oli laadullinen tutkimus, jossa ilmiöitä pyrittiin tarkastelemaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Teoreettinen viitekehys muodostui isien ja poikien välisten suhteiden, luontoavusteisuuden sekä ryhmätoiminnan teemoista.</p> <p>Sekä isät että pojat kokivat merkitykselliseksi yhteisen toiminnan. Pojat kokivat isien olevan usein kiireisiä, mutta toisaalta myös pojat itse viettivät paljon vapaa-aikaa kavereidensa kanssa, mikä vähensi isien ja poikien yhteistä aikaa. Isät toivoivat voivansa olla enemmän läsnä pojilleen. Luontoympäristössä toimiminen oli sekä isille että pojille mielekäs kokemus.</p>		
Avainsanat (asiasanat) isät, pojat, isyys, toiminnallisuus, luontoavusteisuus, ryhmätoiminta		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Kansanaho, Juha	Type of publication Bachelor's thesis	Date September 2019 Language of publication: Finnish
	42	Permission for web publication: X
Title of publication The significance of father-son group activities in the participants' everyday life		
Degree programme Degree Programme in Occupational Therapy		
Supervisor(s) Kantanen, Mari and Juntunen, Kristiina		
Assigned by Elämän Verran Aikaa Oy		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to describe the views of the participants of the father-son camps organized by a company called Elämän Verran Aikaa Oy. The focus was on how significant the participation was to the father-son relations. The aim was to determine what kinds of changes had taken place in the fathers and sons' freetime activities, use of time, interaction and expressing emotions after the camp. Another aim was to examine what kinds of factors enabled or prevented the changes as well as to examine how significant it was that the activity took place in a nature environment.</p> <p>During autumn 2018 and spring 2019, a piloting camp and three more father-sons camps were organized, each of which had three fathers and three sons as participants (n=24). The camps were overnight camps where the participants spent the night in a lean-to in a nature environment without electricity or tap water. The program consisted of different kinds of pair or group activities.</p> <p>The material was collected from the participants by using a mailed questionnaire. The topics of the questions were related to father-son relations, green care and group activities. The study was carried out as qualitative research in which the phenomena examined by using theory driven content analysis. The theoretical framework was constructed based on the themes of father-son relations, green care and group activities.</p> <p>Both the fathers and sons felt that the shared activities were meaningful. The boys felt that their fathers were often too busy, but on the other hand, the boys themselves spent a great deal of their free time with their friends, which reduced the time spent together their fathers. The fathers hoped they could be more present in their sons' lives. Acting in a nature environment was a pleasant experience to both the fathers and the sons.</p>		
Keywords/tags (subjects) fathers, sons, fatherhood, operationality, green care, group activity		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Teoreettinen viitekehys	4
2.1	Isien ja poikien väliset suhteet	4
2.2	Luontoavusteisuus.....	5
2.3	Ryhmätoiminta toimintaterapian näkökulmasta	6
3	Tarkoitus ja tavoite.....	11
4	Tutkimuksen toteuttaminen	11
4.1	Kohderyhmä	11
4.2	Menetelmä	12
4.3	Aineiston keruu	14
4.4	Aineiston analysointi	14
5	Tulokset	17
5.1	Isien ja poikien väliset suhteet	18
5.2	Luontoavusteisuus.....	21
5.3	Ryhmätoiminta	23
6	Pohdinta ja päätelmät	26
6.1	Keskeisten tulosten tarkastelua	26
6.2	Johtopäätökset	28
6.3	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	29
6.4	Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotukset.....	31
	Lähteet	32
	Liitteet.....	33
	Liite 1. Saatekirje.....	33
	Liite 2. Kyselylomake.....	34

Kuviot

Kuvio 1. Isien ja poikien väliset suhteet (isien vastaukset)	18
Kuvio 2. Isien ja poikien väliset suhteet (poikien vastaukset)	20
Kuvio 3. Luontoavusteisuus (isien vastaukset)	21
Kuvio 4. Luontoavusteisuus (poikien vastaukset).....	22
Kuvio 5. Ryhmätoiminta (isien vastaukset)	24
Kuvio 6. Ryhmätoiminta (poikien vastaukset)	25

Taulukot

Taulukko 1. Esimerkkejä aineiston tiivistämisestä	16
Taulukko 2. Esimerkkejä aineiston ryhmittelystä.....	17

1 Johdanto

Opinnäytetyön idea on syntynyt yritykseni Elämän Verran Aikaa Oy:n palveluvalikoiman laajentamisen tarpeesta. Elämän Verran Aikaa Oy on vuonna 2017 perustettu perheyritys ja se tuottaa sosiaalialan avopalveluita ja ammatillista tukihenkilötoimintaa kunnille, kuntayhtymille sekä yksityisille asiakkaille. Toiminnan kohderyhmänä ovat ensisijaisesti lapset ja nuoret, perheet, mielenterveys- ja päihdekuntoutajat, vammaispalveluiden asiakkaat sekä vanhukset. Yritys tuottaa myös lastensuojelun jälkihuoltoa, jolla tarkoitetaan sijaishuollon päättymisen jälkeen tehtäviä avohuollon tukitoimia. Huhtikuussa 2018 yrityksen palveluvalikoimaan lisättiin kotiin tehtävä intensiivinen perhekuntoutus, jolla tarkoitetaan lastensuojelulain mukaista vahvaa avohuollon tukitoimea, jossa pyritään tarkastelemaan ja tukemaan vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta sekä vuorovaikutusta perheohjauskäyntien sekä perhe- ja paripsykoterapeutin sekä psykiatrisen sairaanhoitajan muodostaman perhekuntoutustiimin avulla. Näiden palvelumuotojen lisäksi yritys on järjestänyt syksystä 2018 lähtien pienimuotoisia leirejä eri asiakasryhmille ja opinnäytetyössä kerätään kyselytutkimuksena kokemukseen perustuvaa tietoa leireille osallistuneilta isiltä ja pojilta. Tarkoituksena on kuvata erityisesti leireille osallistuneiden isien ja poikien leirin jälkeisiä kokemuksia ja merkityksiä leirin jälkeisessä arjessa.

Leiritoimintaan päätin ottaa mukaan nimenomaan isejä ja poikia ensinnäkin siksi, että vastaavantyyppinen palvelumuoto vaikutti Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueelta puuttuvan ja toisekseen siksi, että olen itse henkilökohtaisesti kiinnostunut isien ja poikien välisestä vuorovaikutuksesta, siihen mahdollisesti liittyvistä haasteista sekä kehittämismahdollisuuksista. Isien ja poikien väliset suhteet ovat myös yhteiskunnallisesti kiinnostava ilmiö. Luontoympäristö valikoitui leirien järjestämispaikaksi niin ikään omasta mielenkiinnostani, Green Care -ajattelun ajankohtaisuudesta sekä luontoympäristön monimuotoisista mahdollisuuksista käyttää erilaisia aistihavaintoja mukana isien ja poikien välisen vuorovaikutuksen tukemisessa. Leiritoimintaan oli luontevasti yhdistettävissä myös ryhmässä toimiminen, mikä olikin yksi keskeisimmistä toiminnan muodoista leireillä.

2 Teorettinen viitekehys

Opinnäytetyössä on kolme keskeistä teoreettista näkökulmaa, joiden ympärille opinnäytetyön teorettinen viitekehys rakentuu. Näitä teemoja ovat isien ja poikien väliset suhteet, luontoavusteisuus sekä ryhmätoiminta.

2.1 Isien ja poikien väliset suhteet

Huuki (2010) viittaa artikkelissaan Hoikkalan (1996), Inmanin (1996), Swainin (1989) sekä Messnerin (2001) tutkimuksiin, joiden mukaan miehet ja pojat kokevat läheisyyttä yhteisessä toiminnassa, mutta henkilökohtaisia asioita he eivät niinkään jaa keskenään. (Huuki, 2010, 4.)

Halme (2009) tutkii väitöskirjassaan isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä sekä isien parisuhdetyytyväisyyttä, isien kokemaa vanhemmuuteen liittyvää stressiä sekä näiden vaikutusta isien ja lasten väliseen yhdessäoloon. Tutkimuksessa havaittiin, että isien ja leikki-ikäisten lasten yhdessä oloinen painottui fyysiseen tekemiseen. Yhdessä oloinen oli suurimmalle osalle iseistä luonnollinen ja tärkeä arkeen kuuluva asia. Neljäsosa iseistä toivoi, että he voisivat olla enemmän yhdessä lastensa kanssa. Yhdessä olemisen määrään vaikuttivat lähinnä muuttuvat elämäntilanteet, kuten erot tai uusioperheiden muodostumiset. Isät kokivat melko yleisesti vanhemmuuteen kuuluvaa stressiä ja huomattava osa iseistä koki puutteita vanhemmuuteen liittyvissä taidoissaan tai lasten tunteisiin ja tarpeisiin vastaamisessa. Isien stressiä lisäsivät myös muun muassa lapsen vaativuus, parisuhdeongelmat tai isien oma alkoholinkäyttö. Isien voimavaroja kuluttavia tekijöitä ovatkin oma epävarmuus vanhempana, stressi, vanhemmuuden roolin sovittaminen osaksi arkielämää, parisuhdeongelmat sekä isien omien tunteiden tunnistamiseen ja hallintaan liittyvät ongelmat, kuten aggression ja suuttumuksen tunteen hallitseminen. (Halme, 2009, 11, 27.)

Halmeen (2009) mukaan isien osallisuuden lisääminen on ollut kansallisesti voimakkaassa nousussa viimeisten kymmenen vuoden aikana. Isien asemaa vahvistamaan

on asetettu muun muassa isätoimikunta, jonka ehdotuksen perusteella esimerkiksi vanhempainrahakautta pidennettiin 25 arkipäivällä siten, että pidennys suunnattiin vain isien käyttöön. Myös neuvolajärjestelmässä on enenevästi alettu kiinnittää huomiota myös isien ja lasten väliseen varhaiseen kiintymyssuhteeseen sen sijaan, että perinteisesti pääpaino on ollut tiiviisti lapsen ja äidin välisen suhteen tarkastelussa. (Halme, 2009, 25-26.)

Isän ja lapsen yhdessäolon muotoja ovat Halmeen (2009) mukaan esimerkiksi fyysinen yhdessäolo ja konkreettinen leikki, jonka avulla lasta opetetaan kokeilemaan asioita, omia rajojaan ja kannustetaan yrittämään eteenpäin, yhteinen tekeminen ja sen suunnittelu sekä tehtäväorientoituneisuus. (Halme, 2009, 30.)

Halmeen (2009) tutkimuksessa kehitettiin ja testattiin isien ja leikki-ikäisten lasten yhdessäoloa ja siihen liittyviä tekijöitä kuvaava rakenneyhtälömalli, jossa kuvataan isien ja lasten yhdessäolon määrää, isien ja lasten välistä yhteistä toimintaa, yhdessäolosta nauttimista, potentiaalista yhdessäoloa sekä yhdessäoloon liittyviä päivittäisiä ristiriitatilanteita. Perheiden ja lasten hyvinvoinnin tukemiseksi on tärkeää kiinnittää huomiota isien ja lasten välisiin suhteisiin sekä isien parisuhdetyytyväisyyteen. Eri-tyishuomiota Halme haluaa kiinnittää siihen, että tutkimuksen mukaan isät haluaisivat viettää enemmän aikaa lastensa kanssa ja tätä tulisi myös yhteiskunnallisesti tukea riittäväillä tukitoimilla ja muilla mahdollisuuksilla. Isät kokivat epävarmuutta omassa vanhemmuudessaan ja tunteiden hallinnassaan ja myös tähän tulisi kiinnittää riittävästi huomiota. Tutkimuksessa suositeltiin myös, että esimerkiksi neuvoloissa olisi enemmän isille kohdennettua tietoa lapsen emotionaalisen kehityksestä. (Halme, 2009, 111-113.)

2.2 Luontoavusteisuus

Annerstedt & Währborg (2011) ovat tehneet systemaattisen kirjallisuuskatsauksen luontoympäristön ja luontoavusteisen terapian (NAT) vaikutuksista ihmisten terveyteen. Kirjallisuuskatsauksessa oli mukana kolme meta-analyysia, kuusi tutkimusta, joissa neljässä koettiin huomattavia terveysvaikutuksia sekä 29 tutkimusta, joista

26:ssa koettiin kohtalaisia terveysvaikutuksia luontoympäristössä tapahtuvasta toiminnasta. Tutkimuksissa terveyshyötyä koettiin erilaisissa diagnooseissa aina liikaliavuudesta skitsofreniaan ja siinä annettiin vahva suositus aihepiirin jatkotutkimusta varten. (Annerstedt & Währborg, 2011, 371-388.)

Ympäristö vaikuttaa henkilön toiminnalliseen osallistumiseen tarjoamalla mahdollisuuksia ja resursseja sekä luomalla olosuhteita, jotka rajoittavat ja/tai esittävät vaatimuksia henkilön osallistumiselle. Toimintaympäristössä, jossa toiminta tapahtuu, yhdistyvät ympäristön fyysiset ja sosiaaliset ulottuvuudet. Toimintaympäristöön kuuluvat niin tilat, objektit, toiminnalliset muodot kuin sosiaaliset ryhmätkin ja nämä yhdessä sekä muodostavat että pitävät koossa mielekkään toiminnan kontekstin. (Forsyth & Parkinson 2008, 9.)

Bartonin & Prettyn (2010) meta-analyysi kokosi yhteen 19 brittitutkimusta, joissa oli tutkittu pyöräilyä, puutarhanhoidon, kävelyn, kalastuksen, ratsastuksen, veneellä soutelun ja maatilalla työskentelyn terveysvaikutuksia. Tutkimuksessa havaittiin, että jopa lyhytaikaiset ohjatut luontoaktiviteetit parantavat itsetuntoa sekä mielialaa riippumatta toiminnan kestosta, intensiteetistä, sijainnista tai osallistujien iästä tai sukupuolesta. Terveysvaikutuksia havaittiin heti toiminnan käynnistyttyä. Kaikkien arvioitujen luontoaktiviteettien huomattiin parantavan mielialaa ja itsetuntoa samalla tavoin. Suurin hyöty huomattiin olevan vesielementin hyödyntämisessä, kuten veneilyssä. Myönteiset muutokset olivat suurempia henkilöillä, joilla oli mielenterveysongelmia, kuin verrokeilla, joilla mielenterveysongelmia ei ollut. Terveysvaikutuksia kokivat kuitenkin kaikki taustasta riippumatta. (Barton & Pretty 2010, 3947-3953.)

2.3 Ryhmätoiminta toimintaterapian näkökulmasta

Ryhmässä toimiminen on ihmisille tuttua ja luonnollista. Perinteisesti toisten kanssa yhteen on kokoonnuttu jakamaan suruja, iloja ja kokemuksia. Ryhmässä on mahdollista oppia ilmaisemaan itseään paremmin, kuuntelemaan toisia, vaihtamaan näkökulmaa ja mielipiteitä sekä vahvistamaan itsetuntoa. Ryhmä mahdollistaa myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittymisen. Hyvin toimivassa ryhmässä ryhmäläisten kesken vallitsee keskinäinen luottamus, ryhmä antaa tukea toisilleen ja

vuorovaikutus ryhmäläisten kesken on avointa. Ryhmän tavoitteet ovat kaikille selvät ja ennalta pohditut. Ryhmässä hyödynnetään yhteisiä voimavaroja, kuten ryhmäläisten kykyjä, tietoja, taitoja sekä kokemuksia. Ryhmä valvoo itse toimintaansa ja päätöksentekotavat ovat kaikille selvät. Hyvän ryhmän ilmasto on vapaa ja yksilöllisyyttä arvostava. Ohjattua ryhmää varten on tyypillisesti etukäteen nimetty ryhmänohjaaja. (Kaukkila & Lehtonen 2015, 12-15.)

Huhtinen-Hildénin & Isolan (2019) mukaan luova ryhmätoiminta lisää hyvinvointia. Luovan ryhmätoiminnan avulla voidaan käsitellä tunteita ja kokemuksia, joiden ilmaiseminen muutoin voi olla hankalaa. Luovaa ryhmätoimintaa voidaan käyttää eri asiakasryhmille iästä riippumatta. Luova ryhmätoiminta vaatii luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen sekä turvalliset olosuhteet ja sitä käytetäänkin esimerkiksi sosiaalialan ammattilaisten työkaluna ryhmänohjaamisessa. Luovuus kuuluu rikkaaseen elämään ja jokaisella ihmisellä on myös tarve luovaan ilmaisuun. Luova ryhmätoiminta voi helpottaa tunteiden käsittelyä, mahdollistaa vuorovaikutuksen syntymisen, suunnata toimintaa uusiin asioihin, lisätä uskoa tulevaan sekä edistää osallistujan kuntoutumista. Luovan ryhmätoiminnassa voidaan hyödyntää myös toiminnallisia menetelmiä, kuten musiikkia, sanallista, kuvallista ja kehollista ilmaisua, draamaa, itselle tärkeitä esineitä, luontoympäristöjä sekä erilaisia aisteja aktivoivia harjoituksia. Luovan ryhmätoiminnan vaiheita ovat virittäytyminen, etäännyttäminen/työstäminen, sanoittaminen, jakaminen sekä palaute ja hyväksyntä. Luova ryhmätoiminta lisää osallisuutta, mikä ilmenee esimerkiksi sen kautta, että ihminen löytää uusia voimavaroja itsestään, hän tulee kuulluksi ja kokee yhteenkuuluvuutta toisten kanssa sekä kokee elämänsä merkitykselliseksi ja oppii hallitsemaan tunteitaan paremmin. Positiivisia kokemuksia ei kuitenkaan synny automaattisesti vaan prosessin ohjaajalta vaaditaan ymmärrystä ryhmädynamiikasta, ammattitaitoa, sensitiivisyyttä sekä tiedostavan kohtaamisen kykyä. (Huhtinen-Hildén & Isola, 2019.)

Hautalan ym. (2011) mukaan jokaisella on oikeus toimia. Toiminta on luonteeltaan monimuotoinen käsite ja määritelmä pitää sisällään monenlaisia piirteitä. Terapeuttisen viitekehyksen näkökulmasta on oleellista huomioida toiminnan merkityksellisyys ja tarkoituksenmukaisuus. Toiminta on muun muassa käyttäytymistä, jolla ihmiset ot-

tavat paikkansa fyysisessä, sosiaalisessa ja ajallisessa maailmassaan, tavallista arkipäivän tekemistä, yksilön ainutkertainen kokemus ainutkertaisessa kontekstissaan sekä aktiivinen prosessi, joka toteutuu huolehtiessamme itsestämme ja muista ihmisistä, nauttiessamme elämästä ja tuottaessamme erilaisia asioita niin taloudellisesti kuin sosiaalisestikin elämämme aikana. Toiminnalla on usein jonkinlainen tavoite, jonka eteen työskennellään, se on merkityksellistä ja pitää sisällään usein erilaisia tehtäviä. Toimintaan liittyy motivaatio, jonka kautta ihminen pohtii mitä hän tarvitsee, mitä haluaa ja mitä sen eteen pitää tehdä. (Hautala ym. 2011, 12, 20-23.)

Toiminnan käsitteellisessä hierarkiassa toiminta jaetaan toimintakokonaisuuksiin, taitoihin sekä valmiuksiin ja kykyihin. ICF -luokituksen mukaan kyky toimia kuvataan osallistumisena ja suorituksina. Myös inhimillisen toiminnan mallin (Model of Human Occupation, MOHO) mukaan toiminta jaetaan toiminnalliseen osallistumiseen, toiminnallisuuteen ja taitoihin. Inhimillisen toiminnan mallissa osallistuminen on myös yhteiskuntaan liittymistä itsestä huolehtimisen sekä työn ja vapaa-ajan kautta, toiminnallisuus määritellään erilaisten tehtävien ja toimintojen tekemisenä ja erilaiset taidot mahdollistavat niin suoriutumisen kuin osallistumisenkin. Toiminnassa tarvittavia taitoja ovat muun muassa motoriset, prosessuaaliset, kommunikaatio- sekä vuorovaikutustaidot. Toimintaterapiassa ollaan kiinnostuneita ihmisen toiminnallisuudesta, joka syntyy ihmisen, toiminnan sekä ympäristön vuorovaikutuksessa. (Hautala ym. 2011, 24-28, 30.)

Model of Human Occupation Screening Tool, MOHOST, pohjautuu inhimillisen toiminnan malliin. Teoria selittää toimintaan motivoitumista, toiminnasta suoriutumista ja toiminnallisen käyttäytymisen jäsentymistä. Mallin perusoletus on, että ihminen on dynaaminen, itseään alati jäsentävä systeemi, joka muuttuu ja muotoutuu jatkuvasti. Toiminnallinen käyttäytyminen nähdään tämän itsen organisoitumisen edellytyksenä. Käytännössä tällä tarkoitetaan sitä, että osallistuessaan työhön, leikkiin ja muihin arjen toimintoihin, ihminen ylläpitää, vahvistaa ja muokkaa omaa pätevyyttään, uskomuksiaan ja mieltymyksiään. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan ihmisen toiminnallinen osallistuminen syntyy siis ihmisen ja ympäristön olosuhteiden välisessä vuorovaikutuksessa. (Forsyth & Parkinson 2008, 7.)

Inhimillisen toiminnan mallissa tahto, tottumus ja suorituskyky ovat keskeisiä henkilöön liittyviä elementtejä. Tahtoon liittyy ihmisen käsitys omasta tehokkuudestaan ja tarve toimia, arvot määrittävät sen, mitä ihminen pitää tekemisen arvoisena ja mielenkiinnon kohteet heijastelevat sekä henkilön luontaisia että hankittuja mieltymyksiä. Tottumuksella kuvataan henkilön toimintatapojen kehittymistä ja niiden toistamista. Tavat ja roolit punoutuvat toisiinsa. Inhimillisen toiminnan mallilla kerätään tietoa henkilön sisäistämistä rooleista sekä siitä, miten henkilö näitä rooleja käytännössä toteuttaa. Kolmas henkilöön liittyvä elementti on suorituskyky, joka mahdollistaa arjen toiminnoista suoriutumisen. Suorituskyky on monimuotoinen fyysisten, henkisten ja kognitiivisten toimintojen muodostama kokonaisuus. (Forsyth & Parkinson 2008, 7-9.)

Henkilöön liittyvien elementtien lisäksi toiminnalliseen osallistumiseen vaikuttavat myös ympäristö (sosiaalinen ympäristö, toiminnan muodot sekä toimintaympäristö), tekeminen (osallistuminen, toiminnallinen suoriutuminen ja taidot) sekä toiminnallinen identiteetti, pätevyys ja mukautuminen. Ympäristöllä tarkoitetaan sekä fyysisiä että sosiaalisia ulottuvuuksia. Fyysisiä ulottuvuuksia ovat tilat ja esineet, sosiaaliseen ympäristöön liittyvät ihmisryhmät ja toiminnan muodot, joita ihminen toteuttaa, toiminnan muodot viittaavat nimettyihin asioihin, joita toimintaympäristöissä käytännössä tehdään, kuten pihapeliä pelaaminen tai ruuan valmistaminen ja toimintaympäristö on se kokonaisuus, jossa toiminta toteutuu, kuten koulu, metsä tai urheilukenttä. Tekemiseen puolestaan liittyvät päämääräsuuntautuneet taidot, joita suorituksessa tarvitaan (motoriset taidot, prosessuaaliset taidot sekä viestintä- ja vuorovaikutustaidot), toiminnallinen suoriutuminen eli toiminnan muodon suorittaminen, kuten nuotion sytyttäminen ja toiminnallinen osallistuminen eli sitoutuminen sosiaalisessa yhteydessä tapahtuvaan työhön tai toimintaan, mikä edellyttää teknisen suorittamisen lisäksi myös sitä, että toiminta on henkilökohtaisesti ja sosiaalisesti merkittävää tekemistä. Toiminnallinen identiteetti puolestaan kuvaa sitä, minkälainen käsitys ihmisellä itsestään toimijana on ja minkälaiseksi toimijaksi hän haluaisi tulla, toiminnallinen identiteetti viittaa siihen, millä tavoin henkilö ylläpitää identiteettinsä mukaista toiminnallista osallistumista ja toiminnallinen mukautuminen puolestaan ajan kuluessa tapahtuvaa positiivisen toiminnallisen identiteetin rakentumista sekä toiminnallisen pätevyyden saavuttamista. (Forsyth & Parkinson 2008, 9-12.)

Toimintaterapiassa asiakas ja toimintaterapeutti työskentelevät yhdessä tavoitteenaan saada aikaan muutosta asiakkaan elämässä. Muutoksen tarvetta kartoitetaan arvioimalla ja havainnoimalla asiakasta hänen omassa toimintaympäristössään suhteessa asiakkaan rooleihin ja niihin liittyviin toimintoihin. Toimintaterapian näkökulma on kokonaisvaltainen ja sen keskiössä ovat asiakaslähtöiset tavoitteet. (Hautala ym. 2011, 123-124.)

Toimintaterapiaa toteutetaan usein myös ryhmämuotoisena. Sosiaalisiin ryhmiin liittyminen ja kuuluminen kuuluvat ihmisen perustarpeisiin. Ihminen oppii uusia taitoja vuorovaikutussuhteissa olemisen kautta toisilta oppien. Ryhmä on oman toiminnan, sosiaalisen identiteetin ja vuorovaikutuksen peili. Ryhmässä jaetaan ja koetaan asioita ja ryhmän jäsenet antavat toisilleen konkreettista palautetta, minkä kautta uuden oppiminen tapahtuu. Ryhmässä on mahdollista oppia tuntemaan ja ymmärtämään paremmin omia ja muiden tunteita sekä kehittämään itseilmaisun taitoja. Onnistumisen kokemukset mahdollistavat yksilöiden toiminnallisen identiteetin kehittymisen. Ryhmän terapeuttinen vaikutus perustuu ajatukseen, että ihminen oppii, kehittyy ja kasvaa erilaisissa sosiaalisissa ryhmissä ja näitä tekijöitä sovelletaan toimintaterapiaryhmän eri vaiheissa. (Hautala ym. 2011, 161-162, 166.)

Ryhmän terapeuttisia tekijöitä ovat Yalomin & Leszczin (2005) mukaan muun muassa toivon herääminen, tiedon jakaminen, universaaliuus eli samankaltaisuuden kokeminen, altruismi eli toisen auttamisen kokemus, peruserhekokemuksen korjaantuminen, sosiaalisten taitojen kehittyminen, mallioppiminen, interpersoonallinen oppiminen eli ihmissuhdetaitojen oppiminen, ryhmäkoheesio eli ryhmän vetovoima, katarsis eli mahdollisuus ilmaista voimakkaitakin tunnetiloja ilman vakavia seurauksia sekä eksistentiaaliset tekijät, kuten syntymän, kuoleman, erojen ja menetysten käsittely ryhmässä. Toimintaterapiaryhmät jaetaan tyypillisesti toimintaryhmiin (tehtäväkeskeiset ja sosiaaliset ryhmät) sekä tukea-antaviin (kommunikaatio- ja psykoterapeuttiset ryhmät) ryhmiin. Toimintaryhmien tavoitteena on kehittää taitoja ja rohkaista vuorovaikutusta ja tukea-antavat ryhmät puolestaan auttavat ryhmän jäseniä tutkimaan omia tunteitaan. (Hautala ym. 2011, 167-172.)

3 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata isä–poika-leireille osallistuneiden leiriläisten käsityksiä osallistumisen merkityksestä isien ja poikien välisiin suhteisiin.

Tutkimuskysymykset:

1. Minkälaisia muutoksia isien ja poikien välisessä vapaa-ajanvietossa, ajankäytössä, vuorovaikutuksessa ja tunteiden ilmaisussa on tapahtunut leirin jälkeen?
2. Minkälaiset kokemukset vaikuttivat muutosten syntymiseen tai estivät niitä?
3. Minkälainen merkitys oli sillä, että toiminta tapahtui luontoympäristössä?

Tutkimuksen tavoitteena on kehittää Elämän Verran Aikaa Oy:n isä–lapsi -toimintaa.

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Isä–poika-leiritoiminta aloitettiin syksyllä 2018 leiritoiminnan pilotoinnilla. Leiri toteutettiin luontoympäristössä, jossa oli yöpymistä varten käytössä taukotupa sekä ulkosauna ja -wc. Leiri oli yhden vuorokauden mittainen tapahtuma, jonne osallistui 3 isää ja 3 poikaa. Leirillä tehtiin erilaisia ryhmätöitä, vietettiin aikaa yhdessä, ruokailtiin ja saunottiin. Leirin lopussa osallistujilta kerättiin palautetta leiristä ja positiivisen palautteen myötä leiriohjelma päätettiin toteuttaa samansisältöisenä myös kolmella seuraavalla leirillä. Tässä opinnäytetyössä ovat mukana myös syksyn pilotointiin osallistuneet isät ja pojat.

4.1 Kohderyhmä

Leirien kohderyhmä valikoitui Elämän Verran Aikaa Oy:n asiakkaista, joilta kysyttiin asiakastapaamisten yhteydessä halukkuutta osallistua opinnäytetyön

toteuttamiseen. Käytännössä asiasta kysyttiin tällä kertaa vain iseilta ja pojilta; äidit ja tytöt rajattiin tarkoituksellisesti tämän opinnäytetyön ulkopuolelle, mistä jatkokehityshaasteeksi nousee automaattisesti ajatus toiminnan laajentamisesta jatkossa myös äitien ja tyttöjen, isien ja tyttöjen, äitien ja poikien sekä mahdollisesti myös koko perheen leirien suuntaan. Käytännössä kaikille leireille osallistui pilottileirin tapaan 3 isää ja 3 poikaa. Myös pilottileirille osallistujat kuuluivat kohdejoukkoon, koska tutkimuksessa haluttiin selvittää nimenomaan sitä, minkälaisia vaikutuksia leireille osallistumisella oli ollut leiriläisten arkeen leirin jälkeen. Yhteensä tutkittavia kertyi siis 24 henkilöä, joista 12 isää ja 12 poikaa. Leireille osallistuneet isät olivat iältään 35-50 -vuotiaita ja pojat 11-16 -vuotiaita. Leireille osallistui eri asiakasryhmistä olevia leiriläisiä niin lastensuojelun, vammaispalveluiden kuin itsemaksavienkin asiakkaiden osalta. Leireille osallistuminen oli asiakkaille ilmaista eivätkä ne liittyneet asiakkaiden muihin asiakkuuksiin yrityksessä vaan leirit toteutettiin halukkaille osallistujille ylimääräisenä toimintana nimenomaan yrityksen uuden palvelumuodon kehittämistarpeen näkökulmasta.

4.2 Menetelmä

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullinen tutkimus on laaja termi, jonka alla on useita hyvin erilaisia laadullisia tutkimuksia. Laadullisesta tutkimuksesta voidaan siis puhua sekä laajassa merkityksessä että myös monissa erilaisissa kapeammassa merkityksissä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 13.) Laadullisen tutkimuksen yleisimmin käytetyt aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto. Aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää joko vaihtoehtoisesti, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltynä tutkittavan ongelman ja käytettävissä olevien resurssien mukaan. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko on pääsääntöisesti pieni tai vähäinen verrattuna määrälliseen tutkimukseen. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan kuvaamaan ilmiöitä tai tapahtumia, ymmärtämään tiettyjä toimintoja tai antamaan teoreettisesti mielekkäitä tulkintoja joillekin ilmiöille. Laadullisessa tutkimuksessa onkin siis tärkeää, että tutkittavat tietävät käsiteltävästä ilmiöstä paljon tai heillä on kokemukseen perustuvaa tietoa kyseessä olevasta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83, 98.)

Kysely on aineiston keräämisen tapa, jossa kysymysten muoto on vakioitu eli kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla esitettynä. Kyselyssä vastaaja lukee kysymyksen itse ja vastaa siihen itsenäisesti. Kysely sopii aineiston keräämisen tavaksi esimerkiksi silloin, kun halutaan tutkia määrällisesti isoa joukkoa. Kyselyn huono puoli on se, että vastauksissa on usein katoa eli vastaukset eivät palaudu tutkijalle määräajassa. Tämän vuoksi tutkijan tulee ottaa huomioon kyselyn lähettämisen ajankohta ja lähettää vastaajille tarvittaessa muistutuksia kyselyyn vastaamisesta. Huomiota tulee kiinnittää myös kyselyn teettämisen kustannuksiin. Postitse lähetetyssä kyselyssä on enemmän kustannuksia kuin verkkokyselyssä. Ajoituksen suunnitteleminen kannattaa, jottei vastausprosentti jäisi liian alhaiseksi. Ajoituksessa kannattaa huomioida esimerkiksi mahdolliset lomaajat, jotka saattavat heikentää vastausprosenttia. (Vilka 2007, 27-28.)

Hyvä kysely on selkeä ja spesifiset kysymykset ovat parempia kuin yleiset kysymykset. Rajattuun kysymykseen liittyy vähemmän tulkinnan mahdollisuuksia kuin yleisellä tasolla olevaan kysymykseen. Hyvässä kyselyssä käytetään lyhyitä, helposti ymmärrettäviä kysymyksiä, kun taas kaksoismerkityksisiä kysymyksiä tulee välttää. Hyvässä kyselyssä kannattaa tarjota valittavaksi myös ”ei mielipidettä” -vaihtoehtoa, koska on havaittu, että ihmiset vastaavat, vaikka heillä ei olisikaan kantaa asiaan. Tällöin kysely kuitenkin useammin palautuu tutkijalle, eikä liian suuri kato haittaa tutkimuksen tekoa. Hyvässä kyselyssä kannattaa käyttää riittävästi monivalintavaihtoehtoja pelkän ”samaa mieltä/eri mieltä” -asettelun sijaan. Kysymysten määrää ei kannata nostaa liian korkeaksi ja kysymysten järjestys kannattaa asetella siten, että yleisemmät kysymykset, kuten vastaajien taustatiedot, asetetaan kyselylomakkeen alkuun ja spesifimmät kysymykset kyselylomakkeen loppupuolelle. Postikyselyssä vastaajien tulisi pystyä täyttämään kyselylomake noin 15 minuutissa. Kyselylomakkeen sanavalinnat tulee miettiä tarkasti. Alan ammattikieltä ei kannata käyttää vaan tulee huolehtia siitä, että vastaajat ymmärtävät, mitä kysymyksillä tarkoitetaan. Johdattelevia kysymyksiä tulee välttää. Postikysely on luonteeltaan strukturoitu kysely, jossa kysymykset etenevät tutkijan ennalta määrittämässä järjestyksessä. (Hirsjärvi ym 2009, 202-203, 208.)

4.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineisto kerättiin isä–poika-leirien osallistujilta postikyselynä (n=24; 12 isää ja 12 poikaa). Tutkittaville kerrottiin jo leireille ilmoittautumisen yhteydessä, että leirien jälkeen osallistujilta kerätään palautetta leiristä ja kertynyttä aineistoa käytetään opinnäytetyötä varten. Kyselylomakkeen kysymykset pohjautuivat opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen. Opinnäytetyön ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä pyrittiin kuvaamaan isien ja poikien välisiä suhteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Toisella tutkimuskysymyksellä pyrittiin tarkastelemaan isien ja poikien kokemuksia ryhmätoiminnasta. Kolmannella tutkimuskysymyksellä pyrittiin selvittämään isien ja poikien kokemuksia luontoympäristössä toimimisesta. Kyselyssä oli yhteinen taustatieto-osuus ja erilliset, mutta samansisältöiset, osiot isille ja pojille. Postikyselyyn vastaaminen oli osallistujille täysin vapaaehtoista. Palautteet kerättiin nimettöminä ja kyselyn mukana vastaajille lähetettiin postimerkillä varustettu palautuskuori, jossa vastaajat palauttivat kyselylomakkeet.

Saatekirje (Liite 1) ja postikysely (Liite 2) lähetettiin kohderyhmälle elokuussa 2019 lomakauden loppupuolella. Vastaajia pyydettiin palauttamaan vastaukset 23.8.2019 mennessä. Vastauksia saapui määräaikaan mennessä 10 kappaletta, joista 7 kappaletta iseiltä ja 3 pojilta. Alun perin suunnitelmana oli lähettää vastaajille muistutuskirje vastaamisesta syyskuun 2019 alussa, mutta päädyin tässä siihen, että muistutuskirjeen sijaan otin leiriläisiin yhteyttä puhelimitse tekstiviestillä ja muistutin kyselyyn vastaamisesta sitä kautta. Viestissä pyysin ottamaan yhteyttä, mikäli vastaajilla oli jotain kysyttävää kyselylomakkeesta tai opinnäytetyöstä. Sain viesteihin muutamia vastauksia ja viestien jälkeen palautui vielä 3 postikyselyä (pojat) sekä 3 yhteydenottoa (isät), joihin vastasin ja kävimme kyselylomakkeen kysymykset läpi puhelimitse puolistrukturoidun haastattelun tapaan. Yhteensä aineistossa on siis 10 isien ja 6 poikien vastausta.

4.4 Aineiston analysointi

Aineiston analyysissä voidaan käyttää monia tapoja, kuten selittämiseen tai ymmärtämiseen pyrkivää lähestymistapaa. Tarkoituksenmukaista on valita sellainen

analyysitapa, joka tuo parhaiten vastauksia tutkimusongelmaan tai -tehtävään. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.) Tässä opinnäytetyössä käytettiin käsiteltävän ilmiön ymmärtämiseen pyrkivää lähestymistapaa.

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Analyysin toteuttamisessa käydään läpi seuraavat vaiheet: päätetään, mikä aineistossa kiinnostaa, läpikäydään aineisto ja merkitään kiinnostuksen kohteeseen liittyvät asiat, luokitellaan, teemoitetaan tai tyypitellään aineisto ja kirjoitetaan yhteenveto tutkimuksesta. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa eli pyritään kuvailemaan tutkimuksen dokumenttien sisältöä sanallisesti. Laadullisen analyysin muotona on teoriaohjaava analyysi, jossa analyysiyksiköt valitaan aineiston pohjalta vapaasti, mutta aikaisempi tutkimustieto ohjaa tai auttaa analyysia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehykseen tai käsitejärjestelmään. Teoriaohjaava analyysi lähtee liikkeelle analyysirungon muodostamisesta. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä käsitteistö muodostuu jo valmiista ja ”tiedetystä” teoriasta. Teorialähtöisen sisällönanalyysin luokittelu perustuu aikaisempaan tietoon, joka voi pohjautua joko teoriaan tai käsitejärjestelmään. Teorialähtöisen sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on analyysirungon muodostaminen. Tässä analyysirungon sisälle muodostetaan erilaisia luokkia. Luokittelun jälkeen aineisto voidaan esimerkiksi kvantifioida eli laskea, kuinka moni tutkittava ilmaisee saman asian. Teoriaohjaava sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi, johon kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli käsitteellistäminen. Laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysin jälkeen empiirisestä aineistosta on prosessin avulla muodostettu käsitteellinen näkemys tutkittavasta ilmiöstä. (Hiltunen, L. 2019; Tuomi & Sarajärvi 2018, 107-110, 119-122.)

Opinnäytetyön analyysissä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Postikyselyn vastaukset olivat valmiiksi kirjallisessa muodossa, mutta puheluista kirjasin muistiinpanot itse ylös. Tutkimuskysymykset tulivat aineistosta selvästi esille, joten lähdin läpikäymään aineistoa ja merkitsemään sinne tutkimuskysymyksiin mielestäni keskeisesti liittyvät käsitteet. Merkintöjen avulla tiivistin aineiston alkuperäisiä ilmauksia pelkistetyimmiksi ilmauksiksi, joista esimerkkejä oheisessa taulukossa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Esimerkkejä aineiston tiivistämisestä

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
“samalla lailla hyvin tullaan toistemme kanssa toimeen” – “tiettyjä näkemyksiä herätti leiri” – “yritän opetella olemaan läsnä paremmin”	isien ja poikien välisen vuorovaikutuksen muutokset; keskinäiset välit, läsnäolo, muutokset omassa toiminnassa
“yritän opetella kuuntelemaan paremmin ja puhumaan ollaan aina pystytty” – “ehkä joitain asioita on helpompi sanoa kun enne”	isien ja poikien välisen tunneilmaisun muutokset; kuunteleminen, vuorovaikutus
“samanlaista kuin ennenkin” – “vapaa-ajanvietto ei ole ehkä lisääntynyt, mutta tärkeistä asioista raportoidaan isälle useammin” – “ei suuria eroja mutta enemmän aina toivoisi yhteistä aikaa” – “leirin jälkeen on kyllä ruuvattu yhdessä”	isien ja poikien vapaa-ajanvieton muutokset; määrälliset ja laadulliset muutokset

Aineisto hajotettiin siten, että huomio kiinnitettiin tutkimuskysymysten kannalta oleellisiin ilmauksiin ja muut jätettiin pois. Tässä kyse on aineiston pelkistämisestä eli redusoinnista. Seuraavaksi suoritettiin aineiston klusterointi eli ryhmittely, jossa samaa aiheetta käsittelevät pelkistetyt ilmaisut jaettiin omiksi pääryhmikseen oheisen taulukon mukaisesti. Seuraava vaihe aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on klusterointi eli ryhmittely. (Taulukko 2.) Ryhmittelyssä aineistosta löydetyt alkuperäisilmaukset käydään läpi ja aineistosta pyritään muodostamaan ryhmiä samankaltaisuuksien tai eroavaisuuksien perusteella. Opinnäytetyössäni kokosin teorian pohjalta tärkeinä pitämiäni käsitteitä, joiden alle kokosin käytettyjä ilmaisuja sisällönanalyysin keinoin. Yläkäsitteinä olivat isien ja poikien väliset suhteet, luontoaavusteisuus ja ryhmätoiminta toimintaterapian näkökulmasta. Ryhmiksi valikoituivat seuraavat aihealueet: osallisuus, aktiivisuus, toiminnallisuus, vuorovaikutus, yhteinen aika, yhteistyö, luontokokemus, hyvinvointi sekä positiiviset tunteet. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 95-122).

Taulukko 2. Esimerkkejä aineiston ryhmittelystä

Pääryhmät (yläkäsitteet)	Ryhmät	Esimerkkejä ryhmiin liittyvistä pelkistetyistä ilmauksista
Isien ja poikien väliset suhteet	-vuorovaikutus -yhteinen aika -positiiviset tunteet	-keskinäiset välit -läsnäolo -muutokset omassa toiminnassa -läheisyys -turvallisuuden tunne
Luontoavusteisuus	-luontokokemus -yhteistyö -hyvinvointi	-hyvä mieli -onnistumisen kokemukset -yhdessä tekeminen -uusi toimintaympäristö
Ryhmätoiminta toimintaterapian näkökulmasta	-osallisuus -aktiivisuus -toiminnallisuus	-yhdessä tekeminen -vaikutusmahdollisuudet -toiminnalliset tehtävät

Ryhmittelyn jälkeen siirryin abstrahointiin, jolla tarkoitetaan teoreettisten käsitteiden luomista. Tarkoituksena on jalostaa aineistosta tutkimuksen kannalta olennainen tieto, josta teoreettiset käsitteet muodostuvat. Tätä käsitteellistämistä jatketaan niin pitkälle kuin se on aineiston sisältö huomioiden mahdollista. Abstrahoinnin sekä tutkimustulokset esitän luvussa 5. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 95-122).

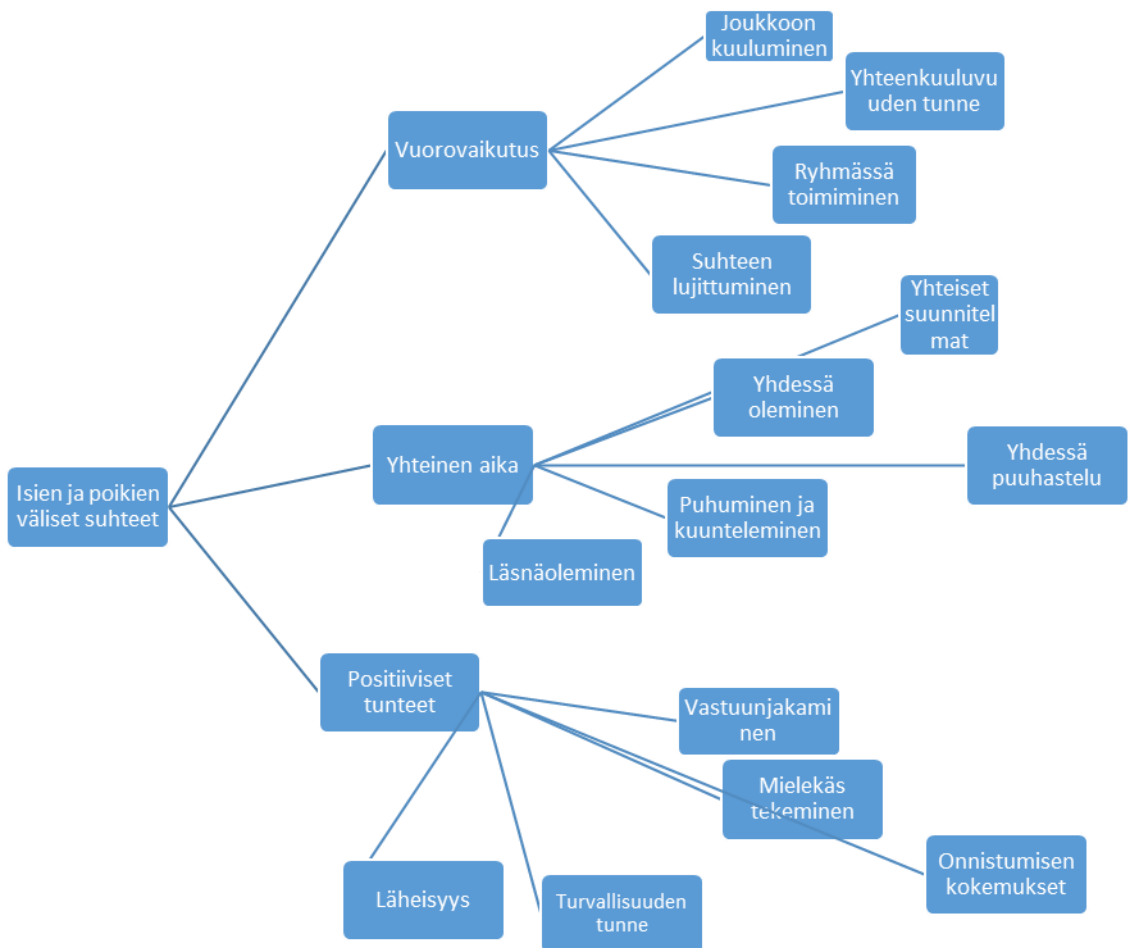
5 Tulokset

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön aineiston ryhmittelyn sekä abstrahoinnin avulla saamani sisällönanalyysin tulokset. Ryhmittelyn teemat muodostin teorian avulla mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiäni vastaaviksi. Kysymyskohtaisilla

kuvioilla havainnollistan, miten isä–poika-leirien osallistujien näkemykset painottuvat heidän merkityksellisiksi kokemiensa osatekijöiden suhteen.

5.1 Isien ja poikien väliset suhteet

Leirillä isät ja pojat maalasivat toisiaan kuvaavat taulut, osallistuivat leikkimielisiin kilpailuihin, tekivät hyvän mielen kartan ja keskustelivat siitä, minkälainen merkitys läsnäololla on isien ja poikien välisessä suhteessa. Oheisissa kuvioissa kuvataan isien ja poikien välisiä suhteita isien kokemana (Kuvio 1) sekä poikien kokemana (Kuvio 2).

Kuvio 1. Isien ja poikien väliset suhteet (isien vastaukset)

Opinnäytetyössä oli mukana 12 isää ja 12 poikaa (n=24). Iseiltä sain yhteensä 10 vastausta ja pojilta 6 vastausta eli yhteensä 16 vastausta. Isien vastauksissa isä-poika-suhdetta käsittelevään kysymykseen tuli useita vastauksia, joissa toistuivat samat teemat; vuorovaikutus, yhteinen aika, positiiviset tunteet sekä läheisyyden kokemukset. Osa iseistä koki läheisyyden poikansa kanssa vahvistuneen leirin aikana. Isät toivat esille myös onnistumisen kokemusten merkitystä sekä turvallista oloa positiivisina tunnekokemuksina. Isät olivat tyytyväisiä siitä, että he saivat leirillä jakaa erilaisten tehtävien kautta vastuuta pojilleen ja kokivat ylpeyttä siitä, että pojat onnistuivat heille annetuissa tehtävissä, esimerkiksi tulen sytyttämisessä tai nokipannukahvien keittämisessä. Osa iseistä koki isän ja pojan välisen vuorovaikutuksen pysyneen samanlaisena kuin aiemminkin. Näissä tapauksissa isät kertoivat isä–poika-suhteen olleen aiemminkin vahva ja keskusteleva. Eniten hyötyä leiristä kokivat ne isät, joilla oli ennen leiriä ollut etäisempi suhde poikaansa tai joilla oli aiemmin ollut vähemmän yhteistä tekemistä poikansa kanssa.

“Teinin kanssa vuorovaikutus on välillä hankalaa, mutta sujuu entiseen malliin ellei vähän paremminkin”.

“Hieno nähdä, että poika osaa ja uskaltaa”.

“Tunteiden ilmaisu on itselle ollut aina suht helppoa. Välillä poikakin toki avautuu, välillä enemmänkin”.

Yhteisen ajan merkitys korostui lähes kaikissa isien vastauksissa. Osassa vastauksista isät kokivat syyllisyyttä liian vähäisestä yhteisestä ajasta. Suurin osa toi esille yhteisen tekemisen kuuluvan arkeen tavallisestikin, mutta isät toivat esille, että leirin jälkeen yhteinen tekeminen on tavalla tai toisella myös lisääntynyt. Isät kertoivat myös huomioineensa läsnäolon merkityksen aiempaa paremmin.

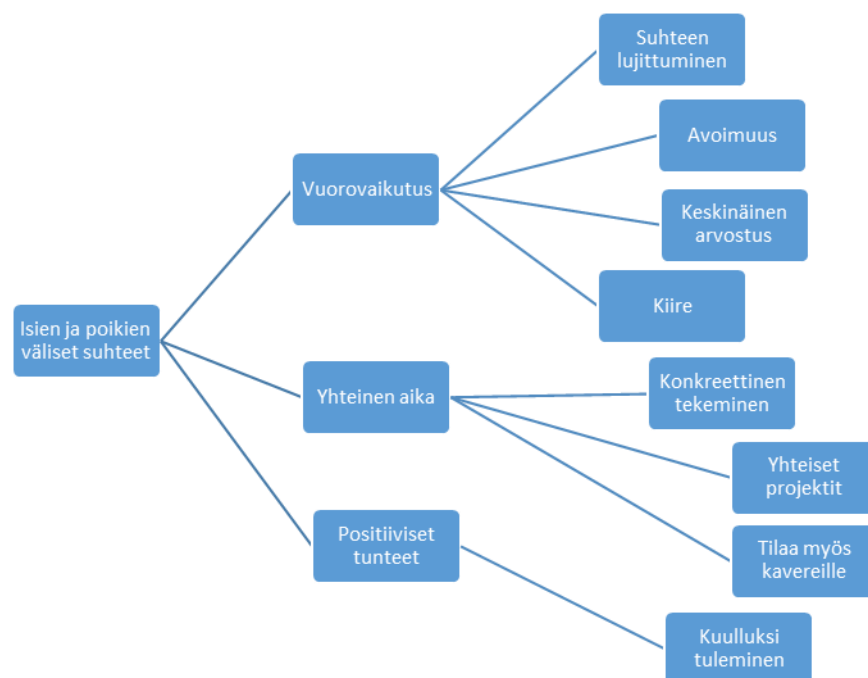
“Ei suuria eroja, mutta enemmän aina toivoisi yhteistä aikaa”.

“Yritän opetella kuuntelemaan paremmin ja puhumaan ollaan aina pystytty. Leirin jälkeen yritän olla läsnä asioissa paremmin”.

Pääsääntöisesti isät kuvailivat vuorovaikutuksen poikansa kanssa joko parantuneen tai pysyneen ennallaan leirin jälkeen. Kukaan vastaajista ei tuonut esille, että

vuorovaikutus olisi leirin jälkeen ollut määrällisesti tai laadullisesti aiempaa huonompaa.

Poikien vastauksissa (Kuvio 2) korostui yhteisen vapaa-ajanvieton merkitys. Puolet pojista (3/6 vastausta) koki isien olevan usein kiireisiä. Pojat kokivat, että yhteistä vapaa-ajanviettoa voisi olla enemmänkin, mutta laadullisesti aika oli hyvää. Osa pojista ei huomannut leirillä olleen mitään merkittävää vaikutusta isän ja pojan väliseen suhteeseen. Pojat olivat huomanneet keskustelun ja tunteiden ilmaisun lisääntyneen leirin jälkeen.

Kuvio 2. Isien ja poikien väliset suhteet (poikien vastaukset)

Pojat kuvasivat yhteisen ajan sisältävän yhteistä puuhastelua ja kokivat isän olevan tarvittaessa apuna erilaisissa projekteissa. Nuoruusikään liittyen poikien vastauksissa korostuivat myös kavereisuhteet. Yhteinen aika isän kanssa koettiin tärkeäksi, mutta myös kavereiden kanssa oleminen oli iso osa poikien vapaa-aikaa.

”Vuorovaikutus on ollut samanlaista tai parempaa”.

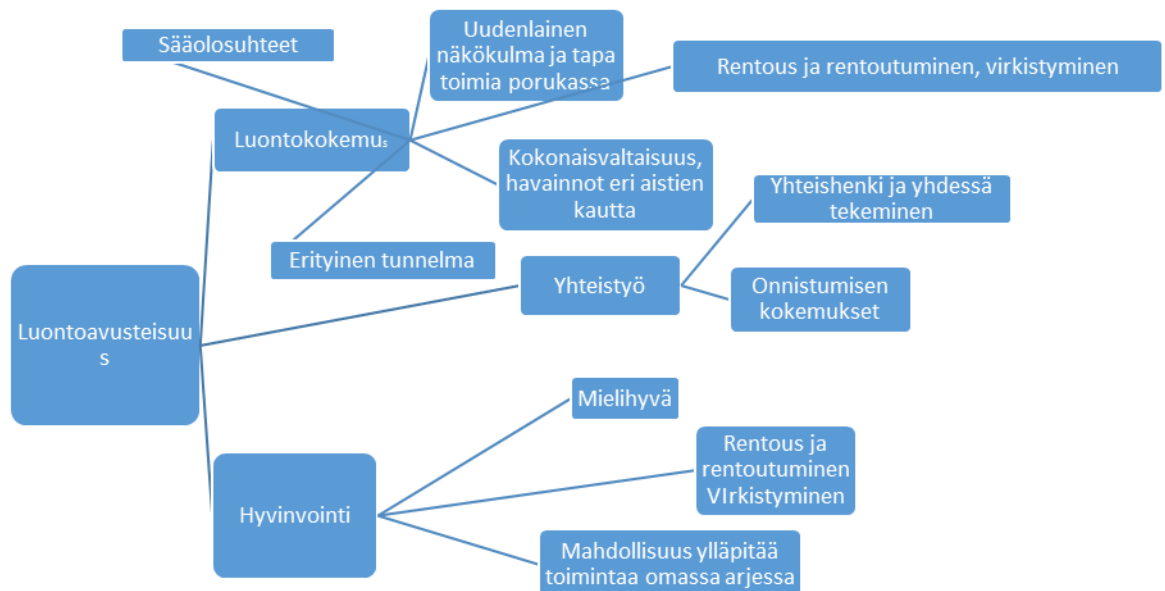
”Ei suurempia eroja. Leirin jälkeen ollaan kyllä tehty erilaisia töitä pihalla ja tallissa”.

”Isä on paljon töissä ja kiireinen kotonakin, mutta kyllä mä itsekin menen paljon kavereiden kanssa”.

”Ehkä joitakin asioita on helpompi sanoa kuin ennen”.

5.2 Luontoavusteisuus

Leirillä yövyttiin laavulla, jossa leiriläisten käytössä oli ulkosauna ja -wc. Leiripaikalla ei ollut käytössä sähköä eikä vesijohtovettä. Ruuanlaitto- ja lämmitysvuorot hoidettiin ennalta sovitusti pareittain. Oheisissa kuvioissa (Kuvio 3 ja Kuvio 4) kuvataan leiriläisten kokemuksia luontoympäristössä toimimisesta.

Kuvio 3. Luontoavusteisuus (isien vastaukset)

Isät kuvasivat luontokokemuksen olleen mukava, erilainen ja virkistävä kokemus, joka poikkesi arjen rutiineista hyvällä tavalla. Tämä toistui lähes kaikissa vastauksissa. Yhtään negatiivista kokemusta luontoympäristössä toimimisesta ei raportoitu. Luonnossa liikkumisessa, toimimisessa ja yöpymisessä oli isien mukaan erityinen tunnelma. Sääolosuhteet olivat leireillä hyvät. Ensimmäinen leiri järjestettiin ennen pakkasia, mutta kahdella seuraavalla leirillä myös lämmitykseen jouduttiin kiinnittämään erityisesti huomiota. Sääolosuhteet tuotiin kuitenkin myös

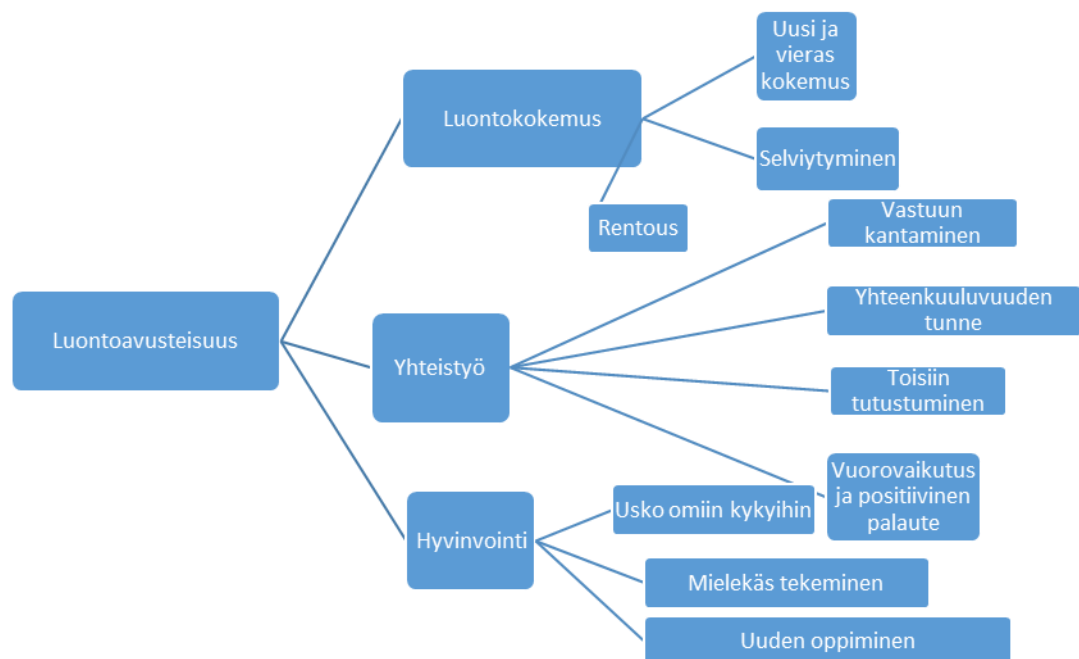
pakkaskelien aikaan järjestettyjen leirien vastauksissa esille pelkästään positiivisina huomioina. Kylmä sää toi leiriin omat erityispiirteensä, mutta myös selviytymisen kokemuksia.

”Mukava irtautuminen arjesta ja rutiineista”.

”Mukava mahdollisuus ulkona yöpymiseen. Ei olisi ehkä omatoimisesti tullut mieleen lähteä talvella metsään yöksi, mutta positiivinen kokemus. Pärjättiin!”

”Juuri ennen kunnon yöpakkasia. Kaikki oli niin virkistävää.”

”Palattiin perusasioiden äärelle, hyviä paikkoja huomata, että aina ei tarvita sähköä tai koneita.”

Kuvio 4. Luontoavusteisuus (poikien vastaukset)

Poikien vastauksissa tuli esille, että pojat olivat yöpyneet leiriolosuhteissa pääasiassa rippileireillä tai koulun leireillä. Yön yli luontoympäristössä pojat eivät olleet yöpyneet aiemmin. Useissa vastauksissa tulikin esille, että kokemus oli pojille uusi ja vieras. Pojat kuitenkin pitivät luonnossa liikkumisesta, tekemisestä ja yhdessäolosta. Tehtävien myötä pojille tuli onnistumisen kokemuksia uusista asioista. Selviytymisen kokemus tuli esille useimmissa vastauksissa. Leirin ajaksi puhelimet jätettiin autoihin

ja yksi selviytymisen teema olikin poikien vastauksissa se, miten he selvisivät ilman puhelinta.

”Nuotiolla oli mukavaa ja tehtävät olivat sopivia.”

”..hauskalta ja vieraalta aluksi, mutta jäi vain hyviä muistoja.”

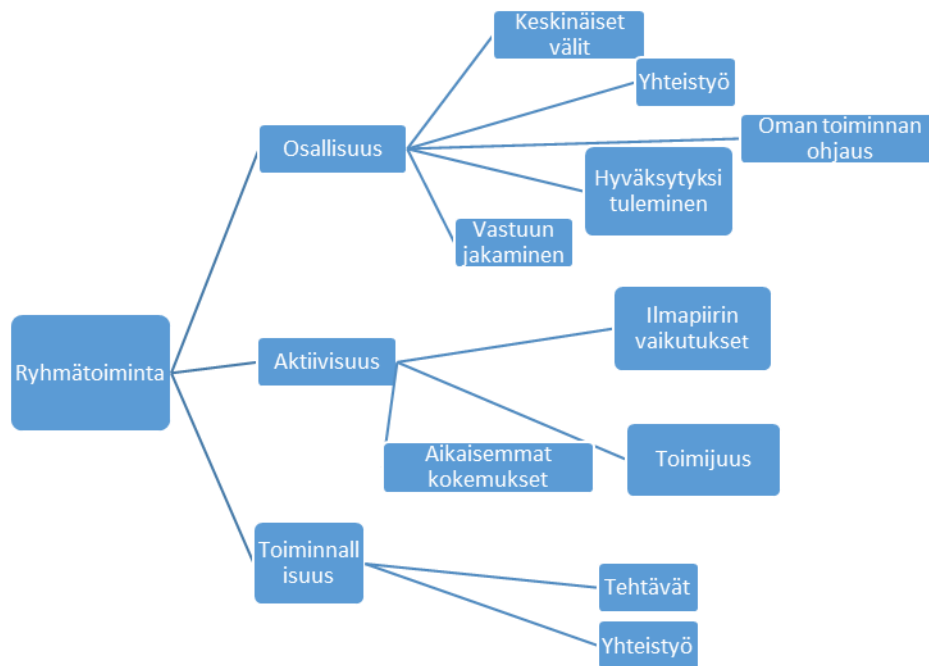
”Kaikki tehtävät oli mukavia ja ruoka ja kahvi oli hyvää. Ei ollut mitään huonoa, mutta puhelimesta luopuminen oli yllättävän vaikeaa.”

”Ryhmähenki oli hyvä ja kaikki otettiin mukaan. Kaikille oli tehtävissä aina tehtävää ja ryhmäläiset osasi puhaltaa yhteen hiileen.”

”Hieno kokemus opetella luonnossa olemista ja pärjäämistä.”

5.3 Ryhmätoiminta

Ryhmässä toimimiseen liittyvät kysymykset olivat selvästi kyselyn monisanaisempia vastauksia saaneita kysymyksiä. Myös leireillä keskusteltiin paljon siitä, miltä yhdessä oleminen tuntui. Kokemukset olivat positiivisia niin isillä kuin pojillakin. Leireillä isät ja pojat viettivät aikaa kahdenkesken, pojat ja isät keskenään sekä kaikki yhteisesti koko ryhmän kesken. Oheisissa kuvioissa (Kuvio 5 ja Kuvio 6) esitän isien ja poikien näkemyksiä ryhmässä toimimisesta.

Kuvio 5. Ryhmätoiminta (isien vastaukset)

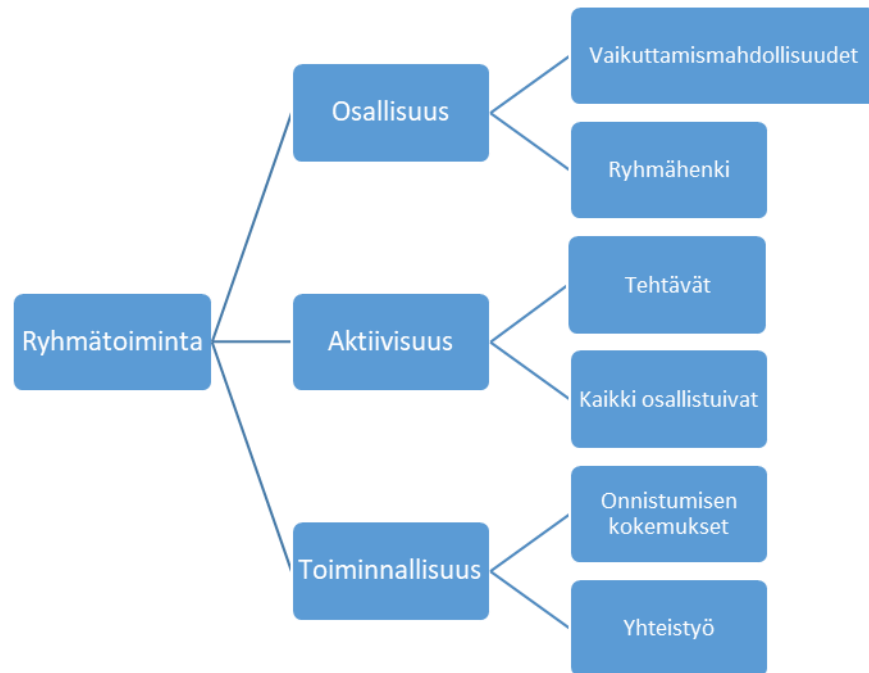
Isät kokivat ryhmämuotoisen leiritöiminnan positiivisena ja innostavana kokemuksena. Osalla isistä oli kokemusta ryhmässä toimimisesta armeijan tai työpaikan kautta, mutta vastaavanlaisella kokoonpanolla kukaan ei ollut aikaisemmin leireillyt. Isät kokivat leireillä tehdyt tehtävät myönteisinä, uudenaikaisina kokemuksina. Isät olivat ylpeitä poikiensa rohkeudesta leireille osallistumisessa. Muutama leireille osallistuneista isistä oli toisilleen ennalta tuttuja, mutta suurin osa vieraita. Yhteistyö ja ryhmien yhteishenki kehittyi kuitenkin nopeasti ja isät kuvasivat poikkeuksetta leirien yhteishenkeä hyväksi.

Isät kokivat toisten isien kanssa keskustelemisen ja mielipiteiden vaihtamisen palkitsevaksi. Isät kokivat, että leireillä keskusteltiin tärkeistä asioista ja isät kokivat saavansa vertaistukea toisilta isiltä. Isät kokivat ryhmätoiminnan mukavana, huonoja puolia isät eivät kyselylomakkeissa tuoneet esille. Osa isistä koki tunteista puhumisen yhdessä muiden kanssa aluksi hankalaksi, mutta hekin kokivat yhteisen keskustelun käynnistyvän kuitenkin nopeasti ja toivat esille ryhmän myönteisen vaikutuksen myös vastauksissaan. Isät kokivat hyvän ilmapiirin helpottavan yhteistä keskustelua.

”Hyvä oli kokemus. Pystyi myös itseä tarkkailla ja harjoitella vastuun jakamista.”

”Rento ilmapiiri helpotti tunteista puhumista, liian harvoin tulee tällä tavalla puhuttua.”

”Se oli liikuttava hetki, kun poika näytti taulua, jonka oli minusta maalannut. Niin se oli koko porukalle.”

Kuvio 6. Ryhmätoiminta (poikien vastaukset)

Poikien vastauksissa korostui hyvä ryhmähenki. Osalla leireistä pojat olivat hieman eri ikäisiä, mutta isommat pojat ottivat hienosti pienemmät pojat mukaan ja tämä tuli myös poikien vastauksissa esille. Pojat eivät aikaisemmin olleet olleet leireillä, joissa myös isä olisi ollut mukana. Pojat toivat vastauksissaan kuitenkin esille, että yhteinen aika isän kanssa on mukavaa ja ryhmässä toimiminen yhdessä myös vieraampien poikien ja muiden aikuisten kanssa oli myönteinen kokemus pojille. Pojat olivat tyytyväisiä siihen, että kaikki saivat vaikuttaa leirin kulkuun. Leirillä oli ohjattua toimintaa, mutta leirin kulku ja aikataulut sovittiin yhdessä paikan päällä. Pojat toivat vastauksissaan esille, että kaikki osallistuivat toimintoihin aktiivisesti. Pojat arvioivat ryhmän yhteistyötaitot hyväksi. Pojat kokivat isien ja poikien välisistä suhteista keskustelemisen aluksi noloksi, mutta lopulta mukavaksi.

”Kaikki leirillä oli mukavia ja kaikki oli mukana.”

”..aluksi noloa, mutta se oli lopuksi tosi mukavaa ja jäi vain hyvä mieli.”

6 Pohdinta ja päätelmät

6.1 Keskeisten tulosten tarkastelua

Opinnäytetyöllä haluttiin selvittää, minkälaisia muutoksia isien ja poikien välisessä vapaa-ajanvietossa, ajankäytössä, vuorovaikutuksessa sekä tunteiden ilmaisussa oli tapahtunut leirin jälkeen. Lisäksi haluttiin selvittää, minkälaiset kokemukset vaikuttivat muutosten syntymiseen tai estivät niitä. Lisätietoa haluttiin myös siitä, minkälainen merkitys oli sillä, että toiminta tapahtui luontoympäristössä.

Tutkimuksen tavoitteena oli kehittää Elämän Verran Aikaa Oy:n isä–lapsi-toimintaa. Luvun seuraavissa kappaleissa kuvataan opinnäytetyön prosessia tarkemmin.

Ensimmäiseksi tarkastellaan kyselytutkimuksen tuloksia suhteessa opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen. Tämän jälkeen tarkastellaan opinnäytetyön luotettavuutta, eettisyyttä sekä matkan varrella heränneitä jatkotutkimusehdotuksia.

Huukin (2010) tutkimuksessa viitataan Hoikkalan (1996), Inmanin (1996), Swainin (1989) sekä Messnerin (2001) tutkimuksiin, joiden mukaan miehet ja pojat kokevat läheisyyttä yhteisessä toiminnassa, mutta henkilökohtaisia asioita he eivät niinkään jaa keskenään. (Huuki, 2010, 4.) Myös opinnäytetyössä yhteinen toiminta korostui niin isien kuin poikienkin vastauksissa, mutta leirillä jaettiin myös henkilökohtaisia asioita ja juteltiin paljon muun muassa tunteista, minkä niin isät kuin pojatkin kokivat positiivisena ja hyvää mieltä tuottavana asiana, vaikka aluksi se erityisesti poikia hieman nolostuttikin. Leirillä koettiin myös liikituksen ja ylpeyden tunteita, joita isät ja pojat varsin avoimesti näyttivät myös toisilleen. Sekä isät että pojat kokivat, että nämä kokemukset ovat kehittäneet tunteiden ilmaisua ja keskinäistä vuorovaikutusta myös leirien jälkeen.

Poikien vastauksissa tuli esille, että isien koettiin olevan usein kiireisiä ja myös isät toivat esille, että he haluaisivat olla enemmän läsnä pojilleen. Isien ja poikien yhteinen vapaa-ajanvietto vaikuttaa lisääntyneen leirin jälkeen ja erityisesti isät ovat kiinnittäneet huomiota läsnäolemisen merkitykseen. Samoja havaintoja on aiemmin tehty isien osalta myös Halmeen (2009) tutkimuksessa. (Halme, 2009, 111-113.)

Luontoympäristössä toimiminen nousi keskeiseksi teemaksi kaikissa vastauksissa niin isien kuin poikienkin osalta ja sen koettiin mahdollistavan arjesta ja rutiineista poikkeavia toimintamahdollisuuksia. Leirien erityinen tunnelma muodostui toimintaympäristön ja osallistujien muodostamasta kokonaisuudesta, johon liittyi osatekijöitä niin säästä, uusien taitojen oppimisesta, uusiin ihmisiin tutustumisesta kuin tavanomaisuudesta poikkeavien ratkaisuvaihtoehtojen etsimisestäkin. Samanlaisia päätelmiä on havaittu myös Forsythin & Parkinsonin (2008) tutkimuksessa, jossa toimintaympäristön kerrotaan muodostuvan niin tiloista, objekteista, toiminnallisista muodoista kuin sosiaalisista ryhmistäkin, jotka yhdessä sekä muodostavat että pitävät koossa mielekkään toiminnan kontekstin. (Forsyth & Parkinson 2008, 9.)

Toiminta ja toiminnallisuus korostuivat niin ikään sekä isien että poikien vastauksissa. Leirillä tehtiin erilaisia toiminnallisia tehtäviä eri kokoonpanoista koostuvissa ryhmissä. Vastausten perusteella voidaan isien ja poikien välisen yhteisen toiminnan ja yhteisten projektien päätellä lisääntyneen leirin jälkeen. Hautalan (2011) mukaan terapeutin viitekehyksen näkökulmasta on oleellista huomioida toiminnan merkityksellisyys ja tarkoituksenmukaisuus. Leireillä oli sekä tavallista arkipäivään liitettävää tekemistä että hieman tavanomaisuudesta poikkeavampaa toimintaa, kuten erilaisia paritehtäviä, joiden kautta leiriläiset saivat kokemuksia itsestä ja toisista huolehtimisesta, elämästä nauttimisesta sekä sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Leiriläiset olivat hyvin motivoituneita niin itse leiriin kuin sen toimintoihinkin. Myös Hautalan (2011) mukaan toimintaan ja toimintakykyyn liittyy oleellisesti motivaatio, jonka kautta ihminen pohtii sitä, mitä hän tarvitsee, mitä haluaa ja mitä sen eteen täytyy tehdä. (Hautala ym. 2011, 12, 20-23.)

Inhimillisen toiminnan mallin (MOHO) mukaan toiminta jaetaan toiminnalliseen osallistumiseen, toiminnallisuuteen ja taitoihin. Osallistuminen ja yhteiseen toimintaan liittyminen voi tapahtua esimerkiksi vapaa-ajan kautta, toiminnallisuus määritellään erilaisten tehtävien ja toimintojen tekemisenä ja erilaiset taidot mahdollistavat niin suoriutumisen kuin osallistumisenkin. (Hautala ym. 2011, 24-28, 30.) Leireillä toiminnassa tarvittavia taitoja olivat muun muassa motoriset taidot, ongelmanratkaisutaidot sekä yhteistyö-, kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot. Toimintaterapian näkökulmasta leireillä oli mahdollista tehdä monipuolisia havaintoja ihmisten, toimintojen sekä ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta, joista inhimillinen toiminnallisuus muodostuu. Osallistujat saivat kokemuksia myös siitä, että he pystyvät toimimaan erilaisissa rooleissa ja vaihtamaan toimintatapojaan tilanteiden ja ympäristön mukaisesti. Vastauksissa tulee esille, että yhteiset kokemukset ovat lisänneet isien ja poikien yhteistä merkityksellistä ja tavoitteellista toimintaa myös leirin jälkeen.

Ryhmässä toimiminen antoi leiriläisille mahdollisuuden oppia toisiltaan, jakaa tunteita toistensa kanssa, vaihtaa mielipiteitä keskenään sekä kehittää omaa itsetuntemustaan. Useat vastaajat toivat vastauksissaan esille luottamuksellisen ja hyvän ilmapiirin merkitystä positiivisen leirikokemuksen syntymisessä. Niin isät kuin pojatkin kokivat, että heitä arvostettiin ja kaikille oli tilaa ryhmässä, kaikki otettiin lämpimästi mukaan toimintaan. Nämä samat teemat nousevat merkityksellisiksi tekijöiksi toimivan ryhmän syntymisessä myös Kaukkilan & Lehtosen (2015) mukaan. (Kaukkila & Lehtonen 2015, 12-15.)

6.2 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä kuvataan isä–poika-leireille osallistuneiden 10 isän ja 6 pojan kokemuksia. Tutkimuksen otanta oli varsin pieni (n=24) ja vastausprosentti 67% kuvaa vain kohtalaisen luotettavasti osallistuneiden kokemuksia isä–poikaryhmätoiminnasta. Kaikkien postikyselyyn vastanneiden osallistujien kokemukset kuvautuvat aineistossa positiivisina, mutta on mahdollista, että vastaamatta jättäneiden kokemukset ovat olleet toisenlaisia.

Johtopäätöksinä opinnäytetyön tuloksista voidaan todeta seuraavia asioita:

1. Isä–poika-leireille osallistuneet isät ja pojat kokivat leireille osallistumisen positiivisena asiana, jolla on ollut merkitystä isien ja poikien väliseen yhteiseen vapaa-ajan määrälliseen ja laadulliseen lisääntymiseen myös leirien jälkeen.
2. Merkityksellisiksi tekijöiksi nousivat yhteistyö, ryhmähenki sekä toiminnalliset tehtävät, jotka ovat lisänneet isien ja poikien välistä yhteistä tekemistä myös leirin jälkeen.
3. Luontoympäristö koettiin positiivisena ja uudenlaisena toimintaympäristönä leiritoiminnalle.

6.3 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Metodikirjallisuudessa tutkimusmenetelmien eettisyyttä ja luotettavuutta käsitellään yleensä validiteetin (tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu) ja reliabiliteetin (tutkimustulokset ovat toistettavissa) kautta. Laadullisen tutkimuksen piirissä näitä käsitteitä on kritisoitu siksi, että ne ovat syntyneet määrällisen tutkimuksen kautta ja vastaavat niin ollen lähinnä määrällisen tutkimuksen tarpeisiin. Laadullista tutkimusta tulisi kuitenkin tarkastella kokonaisuutena eikä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ole olemassa mitään yksiselitteistä ohjetta. Laadullisessa tutkimuksessa tulkintoihin vaikuttavat myös niin tutkijan kuin tutkittavankin omat tulkinnat tutkimuskysymyksistä. Laadullisen tutkimuksen kirjallisuudessa etiikkaa ja tutkijan moraalialia painotetaan suhteellisen vähän, mahdollisesti juuri tulkintoihin liittyen. Eettisyys koskee kuitenkin myös tutkimuksen laatua ja tutkimuksen uskottavuus perustuu siihen, että tutkija noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149-150, 163.)

Isä-poika -leirien osallistujille kerrottiin opinnäytetyöstä ja sen tarkoituksesta etukäteen ja he saivat itse päättää, haluavatko he osallistua kyselytutkimukseen. Kyselytutkimus toteutettiin postikyselynä, jonka liitteenä oli saatekirje sekä postimerkillä varustettu palautuskuori. Tutkimuskysymykset pyrittiin asettamaan

siten, etteivät ne olleet johdattelevia tai manipuloineet vastaajia. Vastaajat täyttivät kyselylomakkeet rauhassa itse valitsemana ajankohtana eikä tutkija ollut läsnäolollaan vaikuttamassa vastaustilanteeseen. Opinnäytetyössä ei plagioitu toisten tekstejä eikä tutkimustuloksia yleistetty kriitikittömästi. Tutkimustuloksia ei sepitetty tai kaunisteltu. Tutkimusmenetelmät selostettiin huolellisesti ja myös tutkimuksen puutteet tuotiin julki. Tutkittavien henkilöllisyys ei paljastunut missään tutkimuksen tekemisen vaiheessa ja tutkimuksessa kertynyt aineisto hävitettiin asianmukaisesti analysoinnin jälkeen. Analysoinnissa vastaajien alkuperäisiä ilmauksia pyrittiin muokkaamaan mahdollisimman vähän.

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi se, että aineisto oli sopivan kokoinen käsiteltäväksi, mutta toisaalta otanta oli melko pieni eikä siitä ole tarkoituksenmukaista tehdä laajoja yleistyksiä. Kyselyn vastausprosentti oli 67%, mitä voidaan pitää tämänkokoisessa aineistossa kohtalaisena. Isien vastausprosentti oli 83% ja poikien 50%, jolloin isien vastaukset korostuvat tutkimustuloksissa hieman. Kyselylomakkeen laadintaan kiinnitettiin erityistä huomiota, koska vastaajia oli eri ikäryhmistä, jotta kysymykset tulivat mahdollisimman hyvin ymmärretyiksi. Kyselylomake pilotoitiin etukäteen isä–poika-parilla, joka vastasi leireille osallistujien ikäryhmää. Vastausten perusteella kysymykset ovat tulleet oikein ymmärretyiksi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisen vaiheista ja sen perusteista, joka on pyritty opinnäytetyössä huolellisesti tekemään.

Hirsjärven ym. (2009) mukaan laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, johon sisältyy ajatus siitä, että todellisuus on moninainen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti eikä objektiivisuutta voida saavuttaa perinteisessä mielessä, koska tutkija ja se, mitä tiedetään, kietoutuvat toisiinsa. Yleisesti voidaankin todeta, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään pikemminkin löytämään tai paljastamaan tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia totuusväittämiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.)

Kysely haluttiin suorittaa postikyselynä, koska ajatuksena oli, että lomakkeen täyttäminen mahdollistaa isien ja poikien välisen vuoropuhelun ja yhteisen

kokemuksen äärelle palaamisen kyselyn saapuessa vastaajien kotiin. Teknillisesti ja aikataulullisesti myös sähköpostikysely olisi kuitenkin voinut olla sopiva vaihtoehto aineiston keräämiseen.

6.4 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Elämän Verran Aikaa Oy:n isä–lapsi-toimintaa. Opinnäytetyön tuloksia voidaan sellaisenaan hyödyntää yrityksen toiminnan suunnittelussa sekä kehittämisessä. Opinnäytetyön tulokset voidaan yrityksen näkökulmasta tulkita positiivisiksi ja palvelumuoto sellaisenaan tarpeelliseksi lisäksi yrityksen palveluvalikoimassa.

Jatkotutkimusehdotuksena olisi mielenkiintoista laajentaa leiritoimintaa koskemaan myös laajemmin eri perhemuotoja sekä erilaisia asiakasryhmiä. Mielenkiintoista olisi selvittää myös, miten pitkään isä–poika-leirien merkitys näyttäytyy positiivisena opinnäytetyössä käsiteltyjen leirien osallistujille ts. voidaanko sillä ajatella olevan myös pitempiaikaista vaikuttavuutta isien ja poikien välisen suhteen laatuun.

Lähteet

- Annersted, M. & Wahrborg, P. 2011. Nature-assisted therapy: Systematic review of controlled and observational studies. *Scandinavian Journal of Public Health*. 2011; 39(4): 371-388.
- Barton, J. & Pretty, J. 2010. What is the Best Dose of Nature and Green Exercise for Improving Mental Health? A Multi-Study Analysis. *Environmental Science & Technology* vol 44, no. 10, 2010: U.K.
- Forsyth, K. & Parkinson, S. 2008. *Model of Human Occupation Clearinghouse*. Helsinki: Psykologien kustannus Oy.
- Halme, N. 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo: Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL):15*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykkönen, M. 2011. *Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä*. Helsinki: Edita.
- Hiltunen, L. *Graduaineiston analysointi. Graduryhmän muistiinpanoja*. Jyväskylän yliopisto. Saatavana: www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/aineiston_analysointi2.pdf. Viitattu 21.9.2019.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. p. Helsinki: Tammi.
- Huhtinen-Hildén, L. & Isola, A-M. 2019. Luova ryhmätoiminta lisää hyvinvointia. *Tutkimuksesta tiiviisti* 13, Huhtikuu 2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Huuki, T. 2010. Välittämisen vaikeus maskuliinisuuden rakentumisessa. *Nuorisotutkimus* 1/2010.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2015. *Ryhmästä enemmän*. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. 5. p. Helsinki: Suomen Kehyspaino Oy.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. 2007. *Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

SAATEKIRJE

Tervehdys Teille isät ja pojat!

Osallistuitte aiemmin Elämän Verran Aikaa Oy:n isä–poika-leirille. Tämän saatekirjeen liitteenä on lupaamani kyselylomake. Kyselyyn vastaaminen on Teille vapaaehtoista ja se tehdään nimettömästi.

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimintaterapeutiksi ja vastaukset toimivat opinnäytetyöni aineistona. Opinnäytetyössäni kuvaan isä–poika-ryhmätoiminnan merkitystä osallistujien arjessa.

Kyselyssä on taustatietojen lisäksi avoimia kysymyksiä, joihin toivon Teidän vastaavan 23.8.2019 mennessä. Iseille ja pojille on omat osionsa kyselylomakkeessa. Vastaukset voitte palauttaa kyselyn mukana tulleissa palautuskuorissa. Voitte ottaa rohkeasti yhteyttä, jos Teillä on jotakin kysyttävää opinnäytetyöhön tai kyselyyn liittyen.

Yhteistyöterveisin,

Juha Kansanaho

Liite 2. Kyselylomake

KYSELYLOMAKE

Taustatiedot (merkitse X ruutuun):

1. Vastaajan rooli: isä _____ / poika _____

2. Vastaajan ikä: 11-13 vuotta: _____ / 14-16 vuotta: _____

35-40 vuotta: _____ / 41-50 vuotta: _____

3. Leirin ajankohta:

26.-27.10.2018 _____

15.-16.3.2019 _____

22.-23.3.2019 _____

5.-6.4.2019 _____

ISEILLE SUUNNATUT tutkimuskysymykset (vastaa kysymykseen vapaasti oman kokemuksesi mukaisesti):

1. Leirillä isät ja pojat maalasivat toisiaan kuvaavat taulut, järjestimme leikkimieliset kilpailut, teimme hyvän mielen kartan, keskustelimme siitä, minkälainen merkitys läsnäololla on isien ja poikien välisessä suhteessa sekä vietimme vapaa-aikaa luontoympäristössä.

A) Miten kuvailisit sinun ja poikasi välistä vapaa-ajanviettoa ennen ja jälkeen leirin? Millaisia muutoksia yhteisessä vapaa-ajanvietossanne on tapahtunut?

B) Miten kuvailisit sinun ja poikasi välistä vuorovaikutusta ennen ja jälkeen leirin? Millaisia muutoksia keskinäisessä vuorovaikutuksessanne on tapahtunut?

C) Miten kuvailisit sinun ja poikasi välistä tunteiden ilmaisua ennen ja jälkeen leirin? Millaisia muutoksia tunteiden ilmaisussa on tapahtunut?

---

2. Leirillä isät ja pojat viettivät aikaa kahden kesken, pojat ja isät keskenään sekä kaikki yhteisesti koko ryhmän kesken.

A) Olitko aikaisemmin osallistunut ryhmätoimintoihin tai leireille? Millaisille?

B) Minkälainen kokemus ryhmässä toimiminen oli?

C) Mikä ryhmätoiminnassa oli hyvää ja mikä huonoa?

D) Miltä tuntui keskustella vanhemmuudesta yhdessä toisten isien kanssa?

E) Miten kuvailisit leirille osallistuneiden ryhmähenkeä ja yhteistyökykyä?

---

3. Yövyimme laavulla ja käytössämme oli sauna sekä ulko-wc. Leiripaikalla ei ollut käytössä sähköä eikä vesijohtovettä. Ruuanlaitto- ja lämmitysvuorot hoidettiin ennalta sovitusti pareittain.

A) Minkälainen kokemus luontoympäristössä yöpyminen oli?

B) Olitko aiemmin viettänyt yötä ulkona leiriolosuhteissa?

C) Miltä luonnossa oleminen yhdessä muiden kanssa tuntui?

Tähän voit kirjoittaa halutessasi muuta palautetta leiristä:

POJILLE SUUNNATUT tutkimuskysymykset (vastaa kysymykseen vapaasti oman kokemuksesi mukaisesti):

1. Leirillä isät ja pojat maalasivat toisiaan kuvaavat taulut, järjestimme leikkimieliset kilpailut, teimme hyvän mielen kartan, keskustelimme siitä, minkälainen merkitys läsnäololla on isien ja poikien välisessä suhteessa sekä vietimme vapaa-aikaa luontoympäristössä.

A) Miten kuvailisit sinun ja isäsi välistä vapaa-ajanviettoa ennen ja jälkeen leirin? Millaisia muutoksia yhteisessä vapaa-ajanvietossanne on tapahtunut?

B) Miten kuvailisit sinun ja isäsi välistä vuorovaikutusta ennen ja jälkeen leirin? Millaisia muutoksia keskinäisessä vuorovaikutuksessanne on tapahtunut?

C) Miten kuvailisit sinun ja isäsi välistä tunteiden ilmaisua ennen ja jälkeen leirin? Millaisia muutoksia tunteiden ilmaisussa on tapahtunut?

---

2. Leirillä isät ja pojat viettivät aikaa kahden kesken, pojat ja isät keskenään sekä kaikki yhteisesti koko ryhmän kesken.

A) Olitko aikaisemmin osallistunut ryhmätoimintoihin tai leireille? Millaisille?

B) Minkälainen kokemus ryhmässä toimiminen oli?

C) Mikä ryhmätoiminnassa oli hyvää ja mikä huonoa?

D) Miltä tuntui keskustella isien ja poikien välisistä suhteista yhdessä toisten kanssa?

E) Miten kuvailisit leirille osallistuneiden ryhmähenkeä ja yhteistyökykyä?

---

3. Yövyimme laavulla ja käytössämme oli sauna sekä ulko-wc. Leiripaikalla ei ollut käytössä sähköä eikä vesijohtovettä. Ruuanlaitto- ja lämmitysvuorot hoidettiin ennalta sovitusti pareittain.

A) Minkälainen kokemus luontoympäristössä yöpyminen oli?

B) Olitko aiemmin viettänyt yötä ulkona leiriolosuhteissa?

C) Miltä luonnossa oleminen yhdessä muiden kanssa tuntui?

Tähän voit kirjoittaa halutessasi muuta palautetta leiristä:

Palauttakaa omat vastausenne 23.8.2019 mennessä oheisissa palautuskuorissa. Vastaukset käsitellään nimettömästi. Postimaksut on maksettu valmiiksi.

KIITOS VASTAUKSISTA!